

ODLUKE

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2018/1134

od 5. srpnja 2018.

o primjenjivosti članka 34. Direktive 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća na ugovore dodijeljene za određene djelatnosti povezane s maloprodajnom opskrbom električnom energijom i prirodnim plinom u Češkoj

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2018) 4194)

(Vjerodostojan je samo tekst na češkom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU),

uzimajući u obzir Direktivu 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o nabavi subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga i stavljanju izvan snage Direktive 2004/17/EZ ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 35. stavak 3.,

uzimajući u obzir zahtjev koji je podnijela Češka,

nakon savjetovanja sa Savjetodavnim odborom za ugovore o javnoj nabavi,

budući da:

1. ČINJENICE

ZAHTEJ

- (1) Češka je (dalje u tekstu „podnositelj zahtjeva”) 2. studenoga 2016. Komisiji podnijela zahtjev u skladu s člankom 35. stavkom 1. Direktive 2014/25/EU (dalje u tekstu „zahtjev”).
- (2) Zahtjev se odnosi na sljedeće djelatnosti kako su u njemu opisane:
 - (a) maloprodajnu opskrbu električnom energijom velikih kupaca koji imaju brojala za „automatsko kontinuirano mjerenje potrošnje” A ili „ručno kontinuirano mjerenje potrošnje” B i koji od opskrbljivača primaju individualizirane ponude (dalje u tekstu „maloprodajna opskrba električnom energijom velikih kupaca”);
 - (b) maloprodajnu opskrbu električnom energijom malih komercijalnih kupaca i kućanstava koji imaju brojala za „nekontinuirano mjerenje potrošnje” C i koji od opskrbljivača primaju standardizirane ponude (dalje u tekstu „maloprodajna opskrba električnom energijom malih kupaca”);
 - (c) maloprodajnu opskrbu prirodnim plinom velikih kupaca koji imaju i. brojala za automatsko kontinuirano mjerenje potrošnje s pomoću daljinskog očitavanja (A) ili mjesečnog očitavanja (B) i čija godišnja potrošnja iznosi najmanje 4,2 GWh ili ii. standardna brojala koja se očitavaju na mjesečnoj osnovi i čija je godišnja potrošnja između 0,63 i 4,2 GWh te od opskrbljivača uglavnom primaju individualizirane ponude (dalje u tekstu „maloprodajna opskrba prirodnim plinom velikih kupaca”);
 - (d) maloprodajnu opskrbu prirodnim plinom malih komercijalnih kupaca i kućanstava koji imaju standardno brojilo koje se ne očitava mjesečno i čija je godišnja potrošnja manja od 0,63 GWh te koji od opskrbljivača uglavnom primaju standardizirane ponude (dalje u tekstu „maloprodajna opskrba prirodnim plinom malih kupaca”).
- (3) Zahtjevu je priložen dopis nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje u Češkoj (dalje u tekstu „nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje”) od 30. rujna 2016. te dodatni dopis tog istog tijela od 14. lipnja 2017. (dalje u tekstu „Mišljenje nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje”).

⁽¹⁾ SL L 94, 28.3.2014., str. 243.

- (4) U dopisu od 30. rujna 2016., koji je nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje objavilo kao odgovor na zahtjev češkog Ministarstva industrije i trgovine za davanje mišljenja o prijavi za izuzeće maloprodajne opskrbe električnom energijom i plinom u Češkoj iz područja primjene Direktive 2014/25/EU, nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje napominje da „nije imalo dovoljno vremena za obavljanje sektorske analize u tim područjima na temelju koje bi moglo precizno odrediti situaciju na tim tržištima i odgovoriti na” zahtjev Ministarstva. Nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje na kraju je tog dopisa iznijelo sljedeće stajalište: „može se smatrati da izuzeće na tržištima opskrbe plinom i električnom energijom krajnjih kupaca u Češkoj na temelju članka 34. ne bi trebalo imati negativan utjecaj na gospodarsko natjecanje na tim tržištima. Taj se zaključak Ureda ⁽¹⁾ temelji na dokumentaciji koju je dostavilo Ministarstvo industrije i trgovine. U tom pogledu Ured zadržava pravo preispitati svoje mišljenje ako se na predmetnim tržištima dogode bilo kakve strukturne ili neke druge korjenite promjene, ili ako se isprave podatci koji čine osnovu za informacije dostavljene Uredu.”
- (5) Dodatni dopis nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje od 14. lipnja 2017. temeljio se na „drugim podnescima Češke [...] i podacima koje su dostavili neovisni tržišni operator (OTE) te neka poduzeća koja posluju na mjerodavnim tržištima, uključujući grupu ČEZ (ČEZ) i društvo Pražská plynárenská”. Dodatni dopis konkretno se odnosio na niz problema koje je Komisija spomenula s obzirom na tržište prodaje na malo električne energije malim kupcima, kao što su visoka tržišna koncentracija, niske stope promjene u opskrbi i vertikalna integracija grupe ČEZ. Zaključak je dodatnog dopisa da ne postoje nikakve prepreke da se sva tržišta na koja se primjenjuje zahtjev izuzmu iz područja primjene Direktive.
- (6) Zahtjevu je priloženo i izvješće savjetnika ⁽²⁾ (dalje u tekstu „izvješće društva CRA”).
- (7) Komisija je 31. siječnja 2017., 24. ožujka 2017., 27. ožujka 2017., 21. travnja 2017., 1. lipnja 2017., 28. lipnja 2017. i 21. prosinca 2017. podnositelju zahtjeva dostavila zahtjeve za dostavu dodatnih informacija na koje je podnositelj zahtjeva odgovorio 16. veljače 2017., 28. ožujka 2017., 31. ožujka 2017., 3. svibnja 2017., 10. svibnja 2017., 9. lipnja 2017., 1. kolovoza 2017. i 12. travnja 2018. Osim toga, na zahtjev podnositelja zahtjeva Komisija se 31. siječnja 2017., 28. veljače 2017., 29. ožujka 2017., 30. svibnja 2017. i 9. lipnja 2017. sastala s predstavnicima podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva isto je tako 27. siječnja 2017. dostavio dodatne informacije.

2. PRAVNI OKVIR

- (8) Direktiva 2014/25/EU primjenjuje se na dodjelu ugovora za obavljanje djelatnosti povezanih s maloprodajnom opskrbom električnom energijom i plinom, osim ako je ta djelatnost izuzeta u skladu s člankom 34. te direktive.
- (9) Na temelju Direktive 2014/25/EU ugovori kojima se namjerava omogućiti obavljanje jedne od djelatnosti na koje se primjenjuje Direktiva ne trebaju podlijegati Direktivi ako je u državi članici u kojoj se ta djelatnost obavlja ona izravno izložena tržišnom natjecanju na tržištima kojima pristup nije ograničen. Izravna izloženost tržišnom natjecanju ocjenjuje se na temelju objektivnih kriterija, uzimajući u obzir posebna obilježja predmetnog sektora.

3. OCJENA

3.1. NEOGRANIČENI PRISTUP TRŽIŠTU

- (10) Smatra se da je pristup tržištu neograničen ako je predmetna država članica provela i primijenila relevantno zakonodavstvo Unije o otvaranju tržišta za određeni sektor ili jedan njegov dio. To je zakonodavstvo navedeno u Prilogu III. Direktivi 2014/25/EU. Kad je riječ o sektoru električne energije, ono se sastoji od Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁾. Kad je riječ o sektoru prirodnog plina, ono se sastoji od Direktive 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾.
- (11) Češka je u svoje nacionalno zakonodavstvo prenijela direktive 2009/72/EZ i 2009/73/EZ donošenjem Zakona br. 458/2000 zb. o uvjetima poslovanja i državnoj upravi na tržištima električnom energijom (dalje u tekstu „Zakon o energiji”) ⁽⁵⁾ koji je objavljen u zbirki zakona.

⁽¹⁾ Pojam „Ured” u ovom tekstu označava nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje.

⁽²⁾ Izvješće društva Charles River and Associates od 9. listopada 2016. pod nazivom „Ekonomska ocjena stupnja tržišnog natjecanja na češkim tržištima maloprodajne opskrbe električnom energijom i plinom”.

⁽³⁾ Direktiva 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 55.).

⁽⁴⁾ Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 94.).

⁽⁵⁾ Zakon je dostupan na poveznici <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458> i http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=458/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouv

- (12) Komisija je 7. prosinca 2017. uputila ministru vanjskih poslova Češke službenu opomenu (referentni postupak zbog povrede br. 2017/2152) u pogledu neispravnog prenošenja direktiva 2009/72/EZ i 2009/73/EZ u češki pravni poredak. Budući da se pretpostavka o neograničenom pristupu tržištu predviđena u članku 34. stavku 3. prvom podstavku Direktive 2014/25/EU ne bi trebala primjenjivati na pitanja koja podliježu postupku zbog povrede, Komisija je 21. prosinca 2017. elektroničkom poštom od podnositelja zahtjeva zatražila da dostavi svoja opažanja o tom pitanju i objasni je li pristup tržištu neograničen *de facto* i *de jure* u skladu s člankom 34. stavkom 3. drugim podstavkom Direktive 2014/25/EU.
- (13) U svojem odgovoru od 12. travnja 2018. podnositelj zahtjeva objasnio je da je pristup tržištu neograničen *de facto*, a glavni su argumenti bili sljedeći: mali trošak ulaska na tržište, nepostojanje drugih prepreka ulasku, veliki broj dozvola dodijeljenih za trgovanje električnom energijom i plinom ⁽¹⁾ te veliki broj trgovaca na malo koji su trenutačno aktivni na tržištima maloprodajne opskrbe električnom energijom i plinom ⁽²⁾. Nadalje, podnositelj zahtjeva objasnio je da način na koji se odredbe prava Unije koje su predmet službene opomene odražavaju u nacionalnom zakonodavstvu nema za posljedicu *de jure* ograničavanje pristupa tržištima prodaje električne energije i plina na malo. Podnositelj zahtjeva u tom je kontekstu tvrdio i da se posebna pitanja iznesena u okviru postupka zbog povrede ne odnose na pristup tržištu ili su samo potencijalno povezana s njime.
- (14) Kad je riječ o pitanju je li pristup tržištu slobodan *de facto*, Komisija se slaže s argumentima koje je iznio podnositelj zahtjeva, a posebno s time da postoji velik broj trgovaca na malo koji su aktivni na nacionalnoj razini na tržištima maloprodajne opskrbe električnom energijom i plinom što je pokazatelj da pristup tržištu nije ograničen *de facto*.
- (15) Kad je riječ o pitanju je li pristup tržištu neograničen *de jure*, Komisija je pomno razmotrila objašnjenja podnositelja zahtjeva o načinu na koji su problemi navedeni u službenoj opomeni riješeni u nacionalnom pravu. Komisija je analizirala ta objašnjenja s obzirom na zahtjeve Direktive 2014/25/EU, odnosno kako bi ocijenila mogu li odredbe nacionalnog prava i s njima povezani problemi koji su navedeni u postupku zbog povrede biti uzrok ograničavanja pristupa tržištu *de jure* u smislu članka 34. Direktive 2014/25/EU. Preispitavši argumente podnositelja zahtjeva Komisija je prihvatila argument na kojem se temelje sva objašnjenja podnositelja zahtjeva da se posebna pitanja iznesena u postupku zbog povrede ne odnose izravno na pristup tržištu. Komisija je uzela u obzir i argument podnositelja zahtjeva da češki pravni sustav treba promatrati kao cjelinu, a posebno kad je riječ o obvezi tumačenja relevantnih odredbi nacionalnog prava na način koji je u skladu sa zahtjevima prava EU-a. Premda i dalje postoje problemi utvrđeni u postupku zbog povrede, Komisija stoga, ne dovodeći u pitanje taj postupak, za potrebe ove Odluke i postupka na temelju Direktive 2014/25/EU smatra da pristup tržištu nije ograničen *de jure* na državnom području Češke.
- (16) Komisija na temelju prethodnih zaključaka smatra da je u ovom predmetu ispunjen uvjet za neograničeni pristup tržištu iz članka 34. stavka 1. Direktive 2014/25/EU.

3.2. IZRAVNA IZLOŽENOST TRŽIŠNOM NATJECANJU

- (17) Izravnu izloženost tržišnom natjecanju trebalo bi ocijeniti na temelju više pokazatelja, od kojih nijedan nije odlučujući sam po sebi. Kad je riječ o tržištima na koja se odnosi ova Odluka, jedan od kriterija koje bi trebalo uzeti u obzir tržišni je udio glavnih sudionika na određenom tržištu. S obzirom na obilježja predmetnih tržišta trebalo bi uzeti u obzir i druge kriterije.
- (18) Ovom Odlukom ne dovodi se u pitanje primjena pravila o tržišnom natjecanju i ostalim područjima prava Unije. Konkretno, kriteriji i metodologija upotrijebljeni za ocjenu izravne izloženosti tržišnom natjecanju na temelju članka 34. Direktive 2014/25/EU nisu nužno istovjetni onima upotrijebljenima za ocjenu na temelju članka 101. ili 102. UFEU-a ili Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 ⁽³⁾. Tu je točku potvrdio i Opći sud u nedavnoj presudi ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ 388 dozvola dodijeljenih za trgovanje električnom energijom te 229 dozvola za trgovanje plinom (vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 12. travnja 2018. na zahtjev Komisije za dostavu informacija – zahtjev za dostavu informaciju od 21. prosinca 2017., str. 1.).

⁽²⁾ 71 aktivan opskrbljivač u maloprodajnoj opskrbi električnom energijom i 68 aktivnih opskrbljivača u maloprodajnoj opskrbi plinom (vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 12. travnja 2018. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. prosinca 2017., str. 1.).

⁽³⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ-a o koncentracijama) (SL L 24, 29.1.2004., str. 1.).

⁽⁴⁾ Presuda od 27. travnja 2016., Österreichische Post AG protiv Komisije, T-463/14, EU:T:2016:243, točka 28.

- (19) Trebalo bi imati na umu da je cilj ove Odluke utvrditi jesu li djelatnosti na koje se odnosi zahtjev izložene takvoj razini tržišnog natjecanja na tržištima kojima pristup nije ograničen u smislu članka 34. Direktive 2014/25/EU kojom će se osigurati da se i u nedostatku discipline koja proizlazi iz detaljnih pravila o nabavi utvrđenih u Direktivi 2014/25/EU javna nabava za obavljanje predmetnih djelatnosti provede na transparentan i nediskriminirajući način na temelju kriterija kojima se kupcima omogućuje utvrđivanje rješenja koje je sveukupno ekonomski najpovoljnije.
- (20) U tom je kontekstu važno napomenuti da svi sudionici na predmetnom tržištu ne podliježu pravilima o javnoj nabavi. Stoga društva koja ne podliježu tim pravilima uglavnom mogu, kad posluju na tim tržištima, vršiti konkurentski pritisak na one sudionike koji podliježu pravilima o javnoj nabavi ⁽¹⁾.

MJERODAVNA TRŽIŠTA PROIZVODA

Maloprodajna opskrba električnom energijom

- (21) Kako je Komisija u prošlosti utvrdila ⁽²⁾, maloprodajna opskrba električnom energijom obuhvaća sveukupnu prodaju električne energije krajnjim kupcima, to jest kućanstvima i malim industrijskim i komercijalnim kupcima s jedne strane (odnosno kupcima koji nemaju brojila za kontinuirano mjerenje potrošnje i koji su priključeni na niskonaponsku mrežu ⁽³⁾) te velikim industrijskim i komercijalnim kupcima s druge strane (odnosno kupcima koji imaju brojila koja se očitavaju svakih pola sata te su u pravilu priključeni na visokonaponsku i srednjonaponsku mrežu ⁽⁴⁾).
- (22) Tijekom odlučivanja češko nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje ⁽⁵⁾ uzelo je u obzir i segmentaciju maloprodajnog tržišta prema različitim kategorijama krajnjih kupaca, no u konačnici je definicija ostala otvorena.
- (23) Podnositelj zahtjeva razlikuje tri kategorije kupaca:
- (a) veliki komercijalni kupci koji se označavaju kao i. kupci koji imaju brojila za „automatsko kontinuirano mjerenje potrošnje” – zapravo kupci čija se potrošnja očitava na temelju opterećenja i koji su priključeni na visokonaponsku i srednjonaponsku mrežu i ii. kupci koji imaju brojilo za „ručno kontinuirano mjerenje potrošnje” – zapravo kupci koji su priključeni na niskonaponsku mrežu ⁽⁶⁾. Veliki kupci u pravilu od opskrbljivača primaju individualizirane ponude ili električnu energiju kupuju izravno na robnim burzama. Njihov je udio u ukupnoj potrošnji električne energije 2015. iznosio [...] ⁽⁷⁾, a to je konkretno u količini iznosilo [...] TWh od [...] TWh ⁽⁸⁾.
- (b) mali komercijalni kupci i kućanstva koji se označavaju kao kupci koji imaju brojila za „nekontinuirano mjerenje potrošnje”. Ti kupci od opskrbljivača primaju standardizirane ponude i od 2006. imaju mogućnost slobodnog odabira svojeg opskrbljivača električnom energijom. Udio te kategorije u ukupnoj potrošnji električne energije 2015. iznosio je otprilike [...], a to je konkretno u količini iznosilo [...] TWh od [...] TWh ⁽⁸⁾;
- (c) drugi kupci. Ta se treća kategorija sastoji od velikih komercijalnih kupaca kao što su operatori lokalnih distribucijskih zona („LDZ-i”) ⁽⁹⁾ koji su istodobno proizvođači električne energije, trgovci električnom energijom na malo i industrijski parkovi priključeni na LDZ-e. Ti veliki kupci smiju kupovati električnu energiju od drugih opskrbljivača koji nisu operatori LDZ-ova te stoga pripadaju kategoriji velikih kupaca kako su prethodno definirani. Udio te treće kategorije u ukupnoj potrošnji električne energije 2015. iznosio je otprilike [...] %, a to je konkretno u količini iznosilo [...] TWh od [...] TWh.
- (24) S obzirom na čimbenike navedene u uvodnim izjavama od 21. do 23. za potrebe ocjene jesu li uvjeti utvrđeni u članku 34. Direktive 2014/25/EU ispunjeni, te ne dovodeći u pitanje primjenu ostalog prava Unije, kad je riječ

⁽¹⁾ Podnositelj zahtjeva smatra da su na tržištima na koja se taj zahtjev odnosi samo društva ČEZ Prodej i Pražská plynárenská („PP”) naručitelji u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 2014/25/EU te stoga podliježu pravilima o javnoj nabavi.

⁽²⁾ Predmet COMP/M.3440 – EDP/ENI/GDP, uvodna izjava 56.

⁽³⁾ Vidjeti predmete COMP/M.6225, *Molaris/Commerz Real/RWE/Amprion*, od 23. kolovoza 2011. i COMP/M.5467, *RWE/Essent*, od 23. lipnja 2009.

⁽⁴⁾ Vidjeti predmete COMP/M.5512, *Electrabel/E.ON*, od 16. listopada 2009. i COMP/M.5496, *Vattenfall/Nuon Energy*, od 22. lipnja 2009.

⁽⁵⁾ Odluka češkog nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje br. ÚOHS-S0830/2015/KS-45620/2015/840/JMě od 21. prosinca 2015., BOHEMIA ENERGY entity s.r.o./Europe Easy Energy a.s.; Odluka češkog nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje br. ÚOHS-S0438/2016/KS-28103/2016/840/LBř od 7. srpnja 2016. u predmetu BOHEMIA ENERGY entity s. r. o./RIGHT POWER, a. s.

⁽⁶⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, stranica 17., posljednji stavak.

⁽⁷⁾ [...] povjerljive informacije

⁽⁸⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, stranica 18., tablica 3.

⁽⁹⁾ Podnositelj zahtjeva objasnio je da su u početku LDZ-i bili proizvodni pogon određenog velikog industrijskog kupca koji je postupno taj pogon pretvorio u industrijski park koji ima vlastita proizvodna postrojenja i proizvodna postrojenja drugih velikih industrijskih kupaca koja udomljuje industrijski kupac u čijem je vlasništvu bio prijašnji proizvodni pogon.

o maloprodajnoj opskrbi električnom energijom u Češkoj za ovu su Odluku mjerodavna tržišta proizvoda sljedeća: (a) maloprodajna opskrba električnom energijom velikih kupaca (veliki industrijski i komercijalni potrošači koji imaju brojilo za kontinuirano mjerenje potrošnje, a njima pripadaju i potrošači iz treće kategorije spomenuti u uvodnoj izjavi 23. točki (c) te (b) maloprodajna opskrba električnom energijom malih kupaca (kućanstva i mali komercijalni kupci koji imaju brojila za nekontinuirano mjerenje potrošnje).

Maloprodajna opskrba prirodnim plinom

- (25) Kad je riječ o maloprodajnoj opskrbi plinom, Komisija razlikuje opskrbu prirodnim plinom malih kupaca i opskrbu prirodnim plinom velikih kupaca koji su podijeljeni na velike industrijske kupce i elektrane ⁽¹⁾.
- (26) U svojoj Odluci u predmetu M.4238, E.ON/PP ⁽²⁾ o češkom maloprodajnom tržištu plina Komisija je ostavila definiciju otvorenom jer predmetna transakcija nije izazvala zabrinutost u pogledu narušavanja tržišnog natjecanja u slučaju primjene neke druge definicije.
- (27) Tijekom odlučivanja ⁽³⁾ češko nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje uzelo je u obzir i segmentaciju maloprodajnog tržišta plina prema različitim kategorijama krajnjih kupaca, no u konačnici je definicija ostala otvorena.
- (28) Podnositelj zahtjeva isto tako razlikuje velike i male kupce plina. Veliki kupci plina ⁽⁴⁾ komercijalni su kupci koji imaju brojila za i. automatsko i kontinuirano mjerenje potrošnje s pomoću daljinskog očitavanja (A) ili mjesečnog očitavanja (B) i čija godišnja potrošnja iznosi najmanje 4,2 GWh ili koji imaju ii. standardna brojila koja se očitavaju na mjesečnoj osnovi i čija je godišnja potrošnja između 0,63 i 4,2 GWh. Ti kupci u pravilu od opskrbljivača primaju individualizirane ponude. Mali kupci komercijalni su kupci i kućanstva koji imaju standardno brojilo koje se ne očitava mjesečno i čija je godišnja potrošnja manja od 0,63 GWh. Ti kupci uglavnom primaju standardizirane ponude. Svaka od tih kategorija čini otprilike polovinu ukupne potrošnje plina.
- (29) S obzirom na čimbenike navedene u uvodnim izjavama od 25. do 28. za potrebe ocjene jesu li uvjeti utvrđeni u članku 34. Direktive 2014/25/EU ispunjeni, te ne dovodeći u pitanje primjenu ostalog prava Unije, mjerodavna tržišta proizvoda jesu sljedeća: (a) maloprodajna opskrba prirodnim plinom velikih kupaca; (b) maloprodajna opskrba prirodnim plinom malih kupaca.

MJERODAVNA GEOGRAFSKA TRŽIŠTA

Maloprodajna opskrba električnom energijom

- (30) Komisija je prethodno utvrdila ⁽⁵⁾ da je maloprodajna opskrba električnom energijom velikih kupaca nacionalnog opsega dok se uža, regionalna tržišta mogu razmotriti za maloprodajnu opskrbu električnom energijom malih kupaca. U svojoj Odluci u predmetu M.4238, E.ON/PP ⁽⁶⁾ o češkom maloprodajnom tržištu Komisija je na temelju istraživanja tržišta potvrdila da je tržište barem nacionalno kad je riječ o maloprodajnom tržištu električne energije. Međutim, definicija točnog opsega geografskog tržišta ostala je otvorena. Češko nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje utvrdilo je da je maloprodajna opskrba električnom energijom malih kupaca nacionalnog opsega ⁽⁷⁾.
- (31) Podnositelj zahtjeva tvrdi da trenutačno postoji otprilike 65 aktivnih opskrbljivača koji isporučuju na više od 100 točaka isporuke i mogu na nacionalnoj razini opskrbljivati velike i male komercijalne kupce i kućanstva. To je pokazatelj da su maloprodajna tržišta opskrbe nacionalnog opsega.
- (32) Kad se promatra struktura vlasništva u distribucijskim društvima ⁽⁸⁾, u Češkoj postoje tri distribucijska područja. Češka se odlikuje snažnim regionalnim elementom zato što tri regionalna distributera imaju visoke tržišne udjele na vlastitim distribucijskim područjima. Grupa ČEZ preko svojeg je društva kćeri ČEZ Distribuce najveći

⁽¹⁾ M.4180, *Gaz de France/Suez*, uvodna izjava 63.; M.3868 – *DONG/Elsam/Energi E2*, uvodna izjava 193. i dalje; M.3440 – *EDP/ENI/GDP*, uvodna izjava 215. i dalje; M.5740 – *Gazprom/A2 A/JOF*, uvodna izjava 17. i dalje.

⁽²⁾ M.4238, *E.ON/PP*, uvodna izjava 16.

⁽³⁾ Odluka češkog nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje br. ÚOHS-S0830/2015/KS-45620/2015/840/JMě od 21. prosinca 2015., *BOHEMIA ENERGY entity s.r.o./Europe Easy Energy a.s.*; Odluka češkog nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje br. ÚOHS-S0438/2016/KS-28103/2016/840/LBř od 7. srpnja 2016. u predmetu *BOHEMIA ENERGY entity s. r. o./RIGHT POWER, a. s.*

⁽⁴⁾ To tržište ne uključuje opskrbu elektrana na plin koje, u pravilu, plin kupuju izravno na energetskim burzama te im se plin dostavlja nakon zakupa kapaciteta plinovoda.

⁽⁵⁾ M.5496 – *Vattenfall/Nuon Energy*, uvodna izjava 15. i dalje., M.7778 – *Vattenfall/Engie/GASAG*, uvodna izjava 37.

⁽⁶⁾ M.4238, *E.ON/PP*, uvodne izjave 19. i 20.

⁽⁷⁾ Odluka o koncentracijama ÚOHS-S492/2011/KS češkog nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje.

⁽⁸⁾ Grupa ČEZ, češko energetsko društvo koje je ranije imalo ogroman tržišni udio i trenutačno je još uvijek u državnom vlasništvu, vlasnik je pet od osam mreža za distribuciju električne energije, dvije distribucijske mreže u vlasništvu su društva E.ON, dok je vlasnik društva za distribuciju električne energije na području glavnog grada Prazska energetika a.s. („PRE“) – društvo čiji su vlasnici EnBW i grad Prag, a kontrolira ga društvo EnBW. Vidjeti izvješće društva CRA, stavak 2., str. 1.

distributer koji posjeduje pet od osam mreža za distribuciju električne energije i ima udio od otprilike [...] u cjelokupnoj potrošnji električne energije u Češkoj; za usporedbu, [...] potrošnje električne energije potječe iz distribucijskog područja društva E.ON, dok samo [...] potječe iz distribucijskog područja društva PRE, a ostatak dolazi iz LDZ-a ⁽¹⁾. Ukupno gledano, na distribucijskom području društva ČEZ Distribuce nalazi se otprilike [...] % svih točaka isporuke. ČEZ Prodej (maloprodajni opskrbeni ogranak u okviru grupe ČEZ) ne opslužuje sve navedene točke isporuke, međutim ČEZ Prodej na svojem distribucijskom području opskrbljuje veliku većinu [...] % malih komercijalnih kupaca i kućanstava ⁽²⁾.

- (33) ČEZ Prodej na nacionalnoj razini opslužuje [...] milijuna točaka isporuke za kategoriju kućanstva što od ukupnog broja točaka isporuke odgovara otprilike [...] % tržišnog udjela.
- (34) Drugi element koji bi mogao upućivati na nehomogene uvjete tržišnog natjecanja na tri distribucijska područja činjenica je da društvo PRE na vlastitom području naplaćuje otprilike [...] % više za energetske komponente standardne tarife. Podnositelj zahtjeva tu razliku u cijeni opravdava prisutnošću niskotarifnog društva kćeri društva PRE (Yello Energy) izvan vlastitog područja, no tvrdi da društva ČEZ Prodej i E.ON naplaćuju identične cijene za energetske komponente tarife na sva tri područja ⁽³⁾.
- (35) Za potrebe ocjene jesu li uvjeti utvrđeni u članku 34. Direktive 2014/25/EU ispunjeni te ne dovodeći u pitanje primjenu ostalog prava Unije, a na temelju činjenice da veliki broj trgovaca na malo posluje na nacionalnoj razini, može se smatrati da je geografski opseg maloprodajne opskrbe električnom energijom krajnjih kupaca u Češkoj nacionalan u slučaju i velikih i malih kupaca. Međutim, time se ne isključuje mogućnost prisutnosti snažnih regionalnih elemenata.

Maloprodajna opskrba prirodnim plinom

- (36) Komisija je prethodno definirala da su tržišta maloprodajne opskrbe plinom, uključujući tržišta za male kupce, nacionalnog opsega ⁽⁴⁾.
- (37) U svojoj Odluci u predmetu M.4238, E.ON/PP, ⁽⁵⁾ o češkom maloprodajnom tržištu Komisija je ostavila definiciju otvorenom jer predmetna transakcija nije izazvala zabrinutost u pogledu narušavanja tržišnog natjecanja u slučaju primjene neke druge definicije.
- (38) Geografski gledano, češko nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje u dosadašnjoj je praksi ⁽⁶⁾ smatralo da su mjerodavna tržišta proizvoda u sektoru maloprodajne opskrbe plinom nacionalnog opsega.
- (39) U skladu s najnovijim informacijama trenutačno je na češkom maloprodajnom tržištu plina veliki broj aktivnih opskrbljivača ⁽⁷⁾. Podnositelj zahtjeva smatra da ti opskrbljivači mogu na nacionalnoj osnovi opskrbljivati velike i male kupce.
- (40) Kao i u slučaju električne energije, distribucija plina u Češkoj podijeljena je na tri distribucijska područja prema strukturi vlasništva u distribucijskim društvima ⁽⁸⁾. Kad je riječ o tržišnim udjelima postojećih distributera plina u pojedinim distribucijskim područjima Komisija u području maloprodajne opskrbe plinom kućanstava primjećuje sličan obrazac kao u slučaju električne energije. Tržišni udio društva RWE 2015. bio je otprilike [...] %, društva PP [...] %, a društva E.ON [...] % ⁽⁹⁾. Međutim, tržišni udjeli tih društava manji su na nacionalnoj razini u slučaju opskrbe plinom velikih kupaca ⁽¹⁰⁾.
- (41) Energetska komponenta cijene plina nije regulirana te je za sva tri distribucijska područja utvrđuju lokalna distribucijska društva. Iz analize koju je izvršio podnositelj zahtjeva vidljivo je da društva PP i RWE određuju isti iznos za energetske komponente ukupne cijene plina na sva tri distribucijska područja, dok društvo E.ON ima identične cijene na distribucijskim područjima društava PP i RWE, a malo niže cijene (manje od [...] %) na vlastitom području ⁽¹¹⁾. S obzirom na navedeno, podnositelj zahtjeva tvrdi da je tržište maloprodajne opskrbe plinom nacionalnog opsega.

⁽¹⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, tablica 1., str. 6.

⁽²⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, tablica 8., str. 23.

⁽³⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, tablica 9., str. 23.–24.

⁽⁴⁾ M/3696 – E.ON/MOL (2005.), uvodne izjave 138. i 140.

⁽⁵⁾ M.4238, E.ON/PP, uvodna izjava 16.

⁽⁶⁾ Predmeti S830/2015/KS, Bohemia Energy entity s.r.o./Europe Easy Energy a.s.; S713/2016/KS, Bohemia Energy entity s.r.o./X Energie s.r.o.

⁽⁷⁾ Iz Nacionalnog izvješća Regulatornog ureda za energiju za 2016. vidljivo je da je 2016. u Češkoj 98 aktivnih trgovaca opskrbljivalo kupce plinom. (https://www.eru.cz/documents/10540/488714/NR_ERU_2016/3e05aa8c-0a79-4c3c-9389-6d0c3c313e1e).

⁽⁸⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, stavak 2., str. 1.

⁽⁹⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, stranica 31., tablica 17.

⁽¹⁰⁾ To jest, društvo RWE imalo je [...] %, dok su društva PP i E.ON imala zajedno [...] % (vidjeti izvješće društva CRA, stranica 22., tablica 7.). Međutim, noviji podatci pokazuju da je 2016. društvo RWE u tržištu za velike kupce imalo udio od [...] %, društvo PP [...] %, a društvo E.ON [...] % (vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 12. travnja 2018. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. prosinca 2017., str. 16.).

⁽¹¹⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, tablica 18., str. 33.

- (42) Za potrebe ocjene jesu li uvjeti utvrđeni u članku 34. Direktive 2014/25/EU ispunjeni te ne dovodeći u pitanje primjenu ostalog prava Unije, a na temelju činjenice da veliki broj trgovaca na malo posluje na nacionalnoj razini, može se smatrati da je geografsko tržište maloprodajne opskrbe prirodnim plinom krajnjih kupaca u Češkoj nacionalno u slučaju i velikih i malih kupaca. Međutim, time se ne isključuje mogućnost prisutnosti regionalnih elemenata kao što je to slučaj u opskrbi električnom energijom.

Analiza tržišta

- (43) Komisija je donijela druge odluke ⁽¹⁾ o primjenjivosti izuzeća od pravila o nabavi na maloprodajnu opskrbu električnom energijom i plinom. U tim je odlukama Komisija svoju ocjenu konkretno temeljila na sljedećim kriterijima: općeniti broj sudionika na tržištu, zajednički tržišni udio najvećih sudionika, stopa promjene u opskrbi među krajnjim potrošačima, likvidnost na veleprodajnim tržištima i reguliranje cijene.

Maloprodajna opskrba električnom energijom

- (44) Najprije bi trebalo napomenuti da, kako bi opskrbljivač postao vjerodostojan dugoročni sudionik koji vrši učinkoviti konkurentski pritisak na maloprodajnoj razini u Češkoj, nužno je ostvariti pristup konkurentskim izvorima električne energije stvaranjem vlastitih proizvodnih kapaciteta ili pristupom likvidnim veleprodajnim tržištima radi nabave svih potrebnih veleprodajnih proizvoda u Češkoj ili u inozemstvu kroz uvoz. U protivnom, trgovci na malo pri nabavi električne energije ovisе o svojim vertikalno integriranim konkurentima, što znači da su stalno ugroženi mogućnošću snižavanja marže, a time se pak znatno ograničava konkurentski pritisak koji mogu vršiti na vertikalno integrirane opskrbljivače kao što je društvo ČEZ.
- (45) Stoga je, kad se ocjenjuje je li maloprodajna opskrba električnom energijom izravno izložena tržišnom natjecanju, isto tako potrebno razmotriti uvjete tržišnog natjecanja na uzlaznom tržištu koji se odnose na proizvodnju i veleprodajnu opskrbu električnom energijom te položaj operatora na tom tržištu ⁽²⁾.

Broj sudionika na tržištu, tržišni udjeli najvećih sudionika

- (46) U lipnju 2017. 65 aktivnih opskrbljivača opskrbljivalo je više od 100 točaka isporuke koje su se nalazile na tri distribucijska područja grupe ČEZ, društva E.ON i društva PRE. ČEZ Prodej najveći je opskrbljivač i velikih i malih kupaca, a slijede ga društvo E.ON i društvo PRE. Kad je riječ o opskrbi krajnjih kupaca, ostali konkurenti imaju puno manje tržišne udjele.
- (47) Komisija je u prethodnim odlukama ⁽³⁾ smatrala da je u slučaju tržišta maloprodajne opskrbe električnom energijom zajednički tržišni udio tri najveća poduzeća jedan od relevantnih pokazatelja na temelju kojeg se može ocijeniti tržišna koncentracija i opća situacija tržišnog natjecanja. Budući da svi sudionici na tržištu ne podliježu pravilima o javnoj nabavi, analiza je usmjerena uglavnom na tržišni položaj i tržišna ograničenja za pojedinačne sudionike na tržištu koji podliježu tim pravilima, a to su, u biti, društva ČEZ Prodej i PP. Međutim, kadgod je bitno shvatiti tržišni kontekst u okviru kojeg ČEZ Prodej i PP posluju, ostali tržišni operatori uključuju se u analizu (vidjeti i uvodnu izjavu 20.). Isto se tako mogu relevantnima smatrati i ostale mjere koncentracije.

Maloprodajna opskrba električnom energijom velikih kupaca

- (48) ČEZ Prodej opskrbljuje [...] velikih kupaca, a to konkretno u količini iznosi [...] TWh od [...] TWh ⁽⁴⁾. Udjeli tog društva u tržištu opskrbe velikih kupaca bili su prilično stabilni tijekom razdoblja 2012.–2015. na razini od [...] % ⁽⁵⁾, međutim, taj je postotak 2016. pao na [...] % ⁽⁶⁾. Komisija napominje da je do tog pada došlo u istoj godini kada je grupa ČEZ doživjela nekoliko gubitaka u nizu svojih nuklearnih reaktora što je utjecalo na

⁽¹⁾ Odluka Komisije 2007/141/EZ od 26. veljače 2007. o utvrđivanju primjene članka 30. stavka 1. Direktive 2004/17/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju postupaka nabave subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga na opskrbu električnom energijom i plinom u Engleskoj, Škotskoj i Walesu (SL L 62, 1.3.2007., str. 23.) te Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/1674 od 15. rujna 2016. o izuzimanju maloprodajne opskrbe električnom energijom i plinom u Njemačkoj iz primjene Direktive 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 253, 17.9.2016., str. 6.).

⁽²⁾ Uzlazno tržište na kojem se električna energija prodaje na veliko nije bilo predmet istraživanja u prethodnim odlukama na temelju članka 34. Direktive 2014/25/EU jer situacija sa stajališta tržišnog natjecanja na tim uzlaznim tržištima nije izazvala zabrinutost na silaznoj razini.

⁽³⁾ Provedbena odluka (EU) 2016/1674, navedeni su uvodna izjava 37. i odluka.

⁽⁴⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, tablica 3., str 18. i tablica 6., str. 21.

⁽⁵⁾ Vidjeti zahtjev, str. 32., tablica 3.

⁽⁶⁾ Kad je riječ o velikim industrijskim kupcima, ako se uključe operatori LDZ-a, tržišni udio društva ČEZ Prodej povećava se s [...] % na [...] % (vidjeti odgovor od 1. kolovoza 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 28. lipnja 2017., tablica 2., str. 8.).

otprilike [...] njezina nuklearnog kapaciteta, a time se potvrđuje da je pristup konkurentskim izvorima električne energije ključan čimbenik u tržišnom natjecanju na maloprodajnim tržištima. Nadalje, ne može se isključiti mogućnost da bi tržišni udio društva ČEZ Prodej od [...] % mogao biti veći u jednoj ili više regija ako bi ga se, umjesto na temelju nacionalnog, izračunalo na temelju regionalnog geografskog tržišta namijenjenog velikim kupcima. Međutim, iako su zatražene, brojke o udjelu u lokalnom tržištu opskrbe velikih kupaca priključenih na mrežu društva ČEZ Prodej nisu dostavljene.

- (49) Udjeli u tržištu opskrbe velikih kupaca bili su prilično stabilni tijekom razdoblja 2014.–2016. i u slučaju društva E.ON te su iznosili otprilike [...] %, dok su u slučaju društva PRE oni iznosili otprilike [...] %.
- (50) Zajednički tržišni udio triju glavnih sudionika na tržištu (ČEZ Prodej, E.ON i PRE) opskrbe velikih kupaca na nacionalnoj razini iznosi oko 60 % ⁽¹⁾ (HHI ⁽²⁾ izračunan za to tržište je 1 847 ⁽³⁾). Tržišni udio svih ostalih opskrbljivača velikih kupaca, a to su društva Bohemia Energy, CENTROPOL, RWE, Veolia Komodity, Lumius, EP Energy Trading, Slovenské elektrárne i Amper Market, manji je od [...] %.

Maloprodajna opskrba električnom energijom malih kupaca

- (51) Kada se promatra isporučena količina, društvo ČEZ Prodej na nacionalnoj razini opskrbljuje [...] % malih kupaca ⁽⁴⁾, međutim, na distribucijskom području grupe ČEZ troše se veće količine, konkretno od ukupno [...] TWh [...] TWh potrošili su mali kupci ⁽⁵⁾. Udjeli društva ČEZ Prodej u tržištu za takve kupce bili su prilično stabilni u razdoblju 2012.–2015. i iznosili su [...] % ⁽⁶⁾. Međutim, Komisija napominje da su se tržišni udjeli društva ČEZ Prodej u posljednjih šest godina smanjili kako je navedeno u Mišljenju nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje ⁽⁷⁾.
- (52) Na lokalnoj su razini udjeli postojećih operatora u tržištu opskrbe malih kupaca visoki: u razdoblju 2014.–2015. društva ČEZ Prodej i E.ON na svojim su distribucijskim područjima imali tržišni udio od [...] %, dok je društvo PRE na području Praga imalo udio od [...] %. Prisutnost jedinog od triju glavnih opskrbljivača na području drugog opskrbljivača iz te skupine bila je neznatna ([...] %) ⁽⁸⁾. Time se potvrđuje prisutnost snažnih regionalnih elemenata.
- (53) Udjeli u tržištu opskrbe malih kupaca bili su prilično stabilni tijekom razdoblja 2014.–2016. i u slučaju društva E.ON te su iznosili otprilike [...] %, dok su u slučaju društva PRE iznosili otprilike [...] %. Zajednički tržišni udio tri glavna sudionika na tržištu (ČEZ Prodej, E.ON i PRE) opskrbe malih kupaca na nacionalnoj razini iznosi oko 74 % ⁽⁹⁾ (HHI izračunan za to tržište je 2 664) ⁽¹⁰⁾. Najveći je konkurent u toj kategoriji opskrbe malih kupaca društvo Bohemia Energy koje ima udio od [...] %.

Stope promjene u opskrbi među krajnjim potrošačima

- (54) Broj kupaca koji mijenjaju način opskrbe isto se tako smatra relevantnim pokazateljem učinkovitog tržišnog natjecanja. Među kupcima mogu se definirati dvije vrste promjene u opskrbi: vanjska promjena koja se odnosi na promjenu opskrbljivača te unutarnja promjena koja se definira kao promjena tarife ili ugovora s postojećim opskrbljivačem. Komisija je u prethodnoj odluci ⁽¹¹⁾ analizirala uglavnom vanjsku promjenu u opskrbi.

⁽¹⁾ Za usporedbu, u Provedbenoj odluci (EU) 2016/1674 utvrđeno je da zajednički tržišni udio četiriju najvećih trgovaca električnom energijom na malo u Njemačkoj iznosi 33 %, dok je u Odluci Komisije 2010/403/EU od 14. srpnja 2010. o izuzimanju proizvodnje i veleprodaje električne energije u talijanskoj makrozoni Sjever i maloprodaje električne energije krajnjim kupcima priključenima na srednjonaponsku, visokonaponsku i ultravisokonaponsku mrežu u Italiji iz primjene Direktive 2004/17/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju postupaka nabave subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga (SL L 186, 20.7.2010., str. 44.), koja se odnosi na Italiju, utvrđeno da zajednički tržišni udio tri najveća trgovaca električnom energijom na malo iznosi 43,89 %. U Odluci Komisije 2006/422/EZ od 19. lipnja 2006. (SL L 168, 21.6.2006., str. 33.), koja se odnosi na Finsku, taj tržišni udio iznosio je 35–40 %.

⁽²⁾ HHI – Herfindahl-Hirschmanov indeks koncentracije.

⁽³⁾ Vidjeti zahtjev, stranica 7.

⁽⁴⁾ Kad je riječ o malim kupcima vidjeti tablicu 10. odgovora podnositelja zahtjeva od 10. svibnja 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. travnja 2017.

⁽⁵⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, tablica 3., str. 18. te tablica 8., str. 23.

⁽⁶⁾ Vidjeti zahtjev, tablica 3., str. 32.

⁽⁷⁾ Vidjeti Mišljenje nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje, str. 2.

⁽⁸⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, tablica 8., str. 23.

⁽⁹⁾ Za usporedbu, u Provedbenoj odluci (EU) 2016/1674 utvrđeno je da zajednički tržišni udio četiriju najvećih trgovaca električnom energijom na malo u Njemačkoj iznosi 36 %. U Odluci 2006/422/EZ, koja se odnosi na Finsku, taj tržišni udio iznosio je 35–40 %.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti prezentaciju društva CRA prikazanu Glavnoj upravi za tržišno natjecanje 9. lipnja 2017.

⁽¹¹⁾ Provedbena odluka (EU) 2016/1674.

Maloprodajna opskrba električnom energijom velikih kupaca

- (55) Podnositelj zahtjeva tvrdi da su među velikim kupcima stope vanjske promjene u opskrbi relativno visoke. Međutim, stopa vanjske promjene u opskrbi među velikim kupcima smanjila se s otprilike 30 % 2010. na 16 % 2015.; prosječna stopa vanjske promjene u opskrbi tijekom tih šest godina bila je 22 % ⁽¹⁾. Za usporedbu, stope vanjske promjene u opskrbi u Češkoj u prosjeku su više od stopa te vrste u Njemačkoj (otprilike 11 %) ⁽²⁾ te niže nego u Italiji (otprilike 32 %) ⁽³⁾. Podnositelj zahtjeva tvrdi da nikakvi troškovi neće nastati ako se prijeđe drugom opskrbljivaču električnom energijom; kupci koji su izravno priključeni na visokonaponsku mrežu uređuju svoju opskrbu električnom energijom u okviru postupka nadmetanja ili električnu energiju kupuju izravno na burzama, a time se može objasniti njihova sklonost češkoj promjeni opskrbljivača od malih kupaca (vidjeti uvodne izjave od 56. do 59.) ⁽⁴⁾.

Maloprodajna opskrba električnom energijom malih kupaca

- (56) Podnositelj zahtjeva tvrdi da stope vanjske promjene u opskrbi nisu visoke kad je riječ o malim kupcima jer su razine zadovoljstva kupaca navodno visoke i/ili su ponovno sklopljeni ugovori s istim opskrbljivačem. Stopa vanjske promjene u opskrbi među malim kupcima iznosila je 2015. otprilike 4,6 % (tj. isto kao i 2010.); prosječna stopa vanjske promjene u opskrbi tijekom tih šest godina bila je 5 % ⁽⁵⁾. Podnositelj zahtjeva tvrdi da i mali kupci mogu prilično lako promijeniti opskrbljivača električnom energijom. Prema anketi koju je podnositelj zahtjeva proveo među kupcima mali kupci iz tri distribucijska područja promijenili bi opskrbljivača električnom energijom „ako bi se cijene povećale za 5–10 %” ⁽⁶⁾.
- (57) U Mišljenju nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje dalo se do znanja da su, prema anketi provedenoj među kupcima koju je naručilo društvo ČEZ Prodej, kupci vrlo osjetljivi na cijene i voljni promijeniti opskrbljivača ⁽⁷⁾. Osim toga, u Mišljenju nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje navodi se da su „opskrbljivači počeli svojim kupcima davati konkurentnije ponude sa znatnim popustima kako bi ih zadržali”, a slijedom toga, kako je vidljivo iz internih podataka društva ČEZ Prodej, „znatan dio kupaca usluga društva ČEZ Prodej koji bi inače promijenili opskrbljivača prihvatio je povoljniju cijenu društva ČEZ Prodej” ⁽⁸⁾. Isto tako, u Mišljenju nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje zaključeno je da se objedinjavanjem podataka društva ČEZ Prodej o stopi vanjske promjene u opskrbi i stopi unutarnje promjene dobiva zajednička stopa promjene u opskrbi za kućanstva koja iznosi [...] %.
- (58) Međutim, Komisija napominje da se na temelju najnovijih javno dostupnih informacija ⁽⁹⁾ stječe dojam da su u Češkoj stope unutarnje promjene u opskrbi u kategoriji kućanstava prilično niske. Konkretno, trogodišnji prosjek stopa unutarnjih promjena u opskrbi električnom energijom među kupcima kategorije kućanstva iznosi samo 2 %, dok petogodišnji prosjek vanjske promjene u opskrbi električnom energijom među kupcima iste kategorije iznosi 6 % ⁽¹⁰⁾.
- (59) Osim toga Komisija napominje da, kad je riječ o tržištu prodaje električne energije na malo, češko nacionalno regulatorno tijelo (Regulatorni ured za energiju) ističe da postoje određene nejasnoće u uvjetima ugovora na određeno razdoblje s automatskim produljenjem, što kupcima otežava prepoznavanje datuma i uvjeta mogućeg raskida ugovora ⁽¹¹⁾. Ista je tvrdnja u pogledu ugovora na određeno razdoblje koji se automatski produljuju ponovljena u posljednjem dostupnom Nacionalnom izvješću Regulatornog ureda za energiju iz 2016. ⁽¹²⁾

Pristup veleprodajnoj električnoj energiji

- (60) Likvidnost veleprodajnog tržišta važan je pokazatelj za tržišno natjecanje jer ako postoje dovoljne količine, i na strani ponude i na strani potražnje kad je riječ o relevantnim veleprodajnim proizvodima (npr. bazno opterećenje,

⁽¹⁾ Vidjeti zahtjev, tablica. 12., str. 58. Postotci se izračunavaju s obzirom na točke isporuke.

⁽²⁾ Provedbena odluka (EU) 2016/1674, uvodna izjava 39.

⁽³⁾ Odluka 2010/403/EU, uvodna izjava 18.

⁽⁴⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, str. 43.

⁽⁵⁾ Vidjeti zahtjev, tablica. 13., str. 59. Postotci se izračunavaju s obzirom na točke isporuke.

⁽⁶⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, str. 49.

⁽⁷⁾ Vidjeti Mišljenje nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje, str. 2., zadnji stavak.

⁽⁸⁾ Vidjeti Mišljenje nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje od 14. lipnja 2017., str. 3., stavci 3. i 4.

⁽⁹⁾ Godišnje izvješće ACER-a/CEER-a o rezultatima praćenja unutarnjih tržišta električne energije i prirodnog plina 2015., studeni 2016., str. 66. https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER_Market_Monitoring_Report_2015.pdf

⁽¹⁰⁾ Petogodišnji prosjek vanjske promjene u opskrbi u Češkoj niži je nego u Njemačkoj, Švedskoj, Finskoj i Velikoj Britaniji.

⁽¹¹⁾ Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2015., str. 21. (https://www.eru.cz/documents/10540/488714/NR_ERU_2015.pdf/e6ca9e45-17c6-4f48-9561-8f0ef0d6af29), Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., str. 25.

⁽¹²⁾ Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., str. 25.

vršno opterećenje, blokovi sati za različita vremenska razdoblja), opskrbljivači koji nemaju vlastitu proizvodnju mogu vršiti nabavu i ograničavati rizike što im omogućuje da uđu na maloprodajna tržišta i natječu se s vertikalno integriranim opskrbljivačima koji imaju vlastite proizvodne kapacitete.

Grupa ČEZ i dalje je najveći proizvođač električne energije

- (61) Kada se promatra proizvodnja, grupa ČEZ proizvela je [...] % od ukupno proizvedene električne energije u Češkoj 2016. ⁽¹⁾ Drugi najveći proizvođač (Elektrárna Počerady a.s.) imao je [...] % tržišnog udjela, a svaki od sljedeća tri najveća proizvođača (Sokolovská Uhelná a.s., Elektrárna Dětmarovice a.s. i Severní Energetická a.s. ⁽²⁾) imao je manje od [...] % ⁽³⁾. Idućih šest proizvođača imali su manje od 3 %, a u preostaloj kategoriji (čiji je udio 17 % proizvedene električne energije) nalazio se niz malih solarnih elektrana/vjetroelektrana i poljoprivrednih poduzeća. E.ON, PRE i drugi manji trgovci na malo (npr. Bohemia Energy, CENTROPOL) nemaju u Češkoj vlastita proizvodna sredstva.
- (62) Stoga je grupa ČEZ i dalje najveći proizvođač električne energije u Češkoj. Njezin tržišni udio na razini proizvodnje odraz je njezina povlaštenog pristupa najjeftinijim proizvodnim izvorima u Češkoj (nuklearna energija, lignit, ugljen).
- (63) Kad je riječ o proizvodnji nuklearne energije, trebalo bi napomenuti da je u razdoblju 2016.–2017. grupa ČEZ doživjela nekoliko gubitaka u nekoliko svojih nuklearnih reaktora [...].
- (64) U skladu s dugoročnim energetske strategije planom Češke ⁽⁴⁾ otprilike polovina potrošnje električne energije u zemlji trebala bi se do 2050. odnositi na energiju proizvedenu iz nuklearnih izvora (to bi bio porast s otprilike jedne trećine koliko je danas). Češka tijela planiraju od 2035. nadalje postupno ukidati četiri reaktorske jedinice, no istodobno planiraju izgradnju novih reaktora na lokaciji dva postojeća nuklearna pogona (Dukovany i Temelin) pri čemu postoji mogućnost da država preuzme nuklearni segment u okviru grupe ČEZ ili da ČEZ grupacija financira nova postrojenja. U skladu s tim scenarijem, koji uključuje ponovno pokretanje reaktora grupe ČEZ i predviđeno povećanje proizvodnje električne energije u sljedećoj godini ⁽⁵⁾, udio te grupe u tržištu proizvodnje vjerojatno će narasti na prethodne razine.

Upotreba veleprodajnog tržišta

- (65) Električna energija na veleprodajnoj se razini prodaje unutar vertikalno integriranih poduzeća koja obavljaju i djelatnost proizvodnje i djelatnost maloprodajne opskrbe (kao što su subjekti u grupi ČEZ) ili se takvom energijom trguje preko raznih kanala: u okviru isključivo bilateralnih ugovora („izvan mjesta izvršenja” – OTC) ili posredničkih ugovora; na terminskim tržištima koje je organiziralo društvo Power Exchange Central Europe, a.s. („PXE”) ili robna burza Czech Moravian Commodity Exchange Kladno („CMCEK”) ⁽⁶⁾; te na promptnim tržištima koje je organizirao češki operator tržišta električne energije i plina društvo OTE a.s. Trgovci električnom energijom mogu se koristiti bilo kojom kombinacijom bilateralnih ugovora i proizvoda energetske burze, uključujući platforme društva OTE i inozemne burze ⁽⁷⁾ kako bi obavljali transakcije kupnje i prodaje ⁽⁸⁾.
- (66) Veleprodajne cijene na burzi društva PXE tradicionalno su u skladu s cijenama na burzi EEX. S obzirom na navedeno, podnositelj zahtjeva tvrdi da društvo ČEZ Prodej ⁽⁹⁾ nema konkurentsku prednost u odnosu na druge trgovce na malo na tom tržištu koji svoju električnu energiju nabavljaju na burzi društva PXE jer [...] ⁽¹⁰⁾. Međutim, trebalo bi napomenuti da se ta cijena temelji na isključivo ugovornom aranžmanu između dva društva koja pripadaju istoj grupi te se stoga može u svako doba izmijeniti i nema učinak na ukupnu dobit grupe ČEZ.

⁽¹⁾ Konkretnije, gotovo [...] TWh od bruto proizvodnje električne energije koja iznosi otprilike [...] TWh (vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 10. svibnja 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. travnja 2017., stranica 1., tablica 1.). Regulatorni ured za energiju u izvješću navodi da je 2016. bruto proizvodnja električne energije iznosila ukupno 83,3 TWh.

⁽²⁾ Međutim, može se očekivati da će nakon objave prodaje elektrane na ugljen Pocerady (1 000 MW), u vlasništvu grupe ČEZ, društvu Czech Coal tržišni udio društva Severní Energetická (društvo kći društva Czech Coal) malo narasti.

⁽³⁾ Vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 1. kolovoza 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 28. lipnja 2017.

⁽⁴⁾ Vidjeti Platts Power in Europe, broj 753, 3. srpnja 2017., str. 15.

⁽⁵⁾ Grupa ČEZ iznijela je u ožujku 2017. prognozu da će se njezina proizvodnja električne energije 2018. povećati s 59 TWh, koliko je iznosila 2015., na 66 TWh – vidjeti Platts Power in Europe, broj 722 (28. ožujka 2016.), stranica 15.

⁽⁶⁾ Poslovanje te robne burze usmjereno je više na domaću trgovaninu nego na međunarodno.

⁽⁷⁾ Pretežito je to European Energy Exchange u Leipzigu (EEX).

⁽⁸⁾ Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2015., str. 17., 18.

⁽⁹⁾ Nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje u svojem Mišljenju iznosi istu tvrdnju.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 28. ožujka 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 24. ožujka 2017.

- (67) Količine kojima se 2016. trgovalo na veleprodajnim tržištima (promptno i terminsko, posredničko i burze) u Češkoj ([...] TWh) iznosile su otprilike [...] godišnje potrošnje električne energije ⁽¹⁾. Konkretno, OTC količine kojima se trgovalo na brokerskim platformama kao što je Trayport 2016. iznosile su [...] TWh (od ukupnog obujma trgovanja od [...] TWh), što je neznatno povećanje od 2008. ([...] TWh) ⁽²⁾. Za usporedbu, veličina njemačkog veleprodajnog tržišta bila je deset puta veća od ukupnih količina otkupa električne energije ⁽³⁾. Kad je riječ o Češkoj, na najvećoj energetskej burzi (PXE ⁽⁴⁾) zabilježena je mala količina terminskih transakcija ⁽⁵⁾, dok se vrlo malim količinama (2–3 TWh) trgovalo na domaćim mjestima trgovanja kao što je CMCEK ⁽⁶⁾. Količine kojima se trgovalo na tržištima za usluge trgovanja dan unaprijed i unutardnevnog trgovanja (OTE – promptno), potrebne i kako bi se trgovci na malo mogli osloniti na veleprodajna tržišta, povećale su se od 2008., no i dalje su male ⁽⁷⁾. Naposljetku, zbog nedostatka podataka o izravnoj (OTC) bilateralnoj prodaji Komisija ne može ocijeniti je li takva prodaja dovoljna da se novi sudionici mogu natjecati na tržištu ⁽⁸⁾.

Mogućnosti uvoza

- (68) Kad je riječ o uvozu, podnositelj zahtjeva tvrdi da postoji „veliki interkonekcijski kapacitet na češko-njemačkoj granici” ⁽⁹⁾. Međutim, češki operator prijenosnog sustava izvijestio je ⁽¹⁰⁾ o nekoliko kritičnih situacija u češkom prijenosnom sustavu do kojih je došlo zbog neplaniranih tranzitnih protoka (ili „kružnih protoka”) u iznosu od nekoliko GW. Konkretno, češki operator prijenosnog sustava tvrdi da su kružni protoci veliki problem u stabilnosti mreže ⁽¹¹⁾ i čimbenik kojim se ograničava komercijalna trgovina na češkim granicama, a posebno na češko-njemačkoj granici. Brojke koje je dostavio podnositelj zahtjeva ⁽¹²⁾ pokazuju da se u razdoblju 2014.–2016. znatno smanjio kapacitet za komercijalni uvoz dostupan na granici s Njemačkom ⁽¹³⁾.
- (69) Osim toga, opseg uvoza iz susjednih zemalja mogao bi se smanjiti zbog tradicionalno niskih veleprodajnih cijena u Češkoj. Tako se dogodilo tijekom razdoblja 2012.–2016. kada je prosječna razlika u cijeni za dan unaprijed na češkim granicama bila negativna, odnosno – 3,9 EUR/MWh u odnosu na Poljsku; – 0,4 EUR/MWh u odnosu na Austriju; – 0,6 EUR/MWh u odnosu na Slovačku, a jedino je u odnosu na Njemačku bila neznatno pozitivna (0,4 EUR/MWh) ⁽¹⁴⁾.
- (70) Neovisno o prethodno navedenom, podnositelj zahtjeva tvrdi da je 2016. otprilike 8,6 TWh kapaciteta za uvoz dodijeljeno sudionicima na tržištu, dok je 7,9 TWh, odnosno „otprilike 13 % ukupne potrošnje električne energije” uvezeno zbog naglih prekida u radu nuklearnih elektrana u vlasništvu grupe ČEZ ⁽¹⁵⁾. Tom se izvanrednom okolnošću mogu objasniti količine kapaciteta koji je 2016. uvezen i dodijeljen sudionicima na tržištu. Doista, grupa ČEZ izračunala je da bi, da nije bilo tih gubitaka, proizvela dodatnih [...] TWh električne energije. Međutim, situacija se popravljala i neki reaktori ponovno su pokrenuti, dok se ostali planiraju uskoro pokrenuti. Zbog toga se može očekivati da će se u budućnosti uvoz postupno smanjivati jer će se pojačavanjem proizvodnje nuklearne energije uz niske granične troškove cijene električne energije u Češkoj smanjiti.

⁽¹⁾ Brojke koje je naveo podnositelj zahtjeva na temelju brojki društva OTE.

⁽²⁾ Promjene u obujmu trgovanja na OTC brokerskoj platformi Trayport tijekom prethodnih godina su sljedeće: [...] TWh 2008., [...] TWh 2009., [...] TWh 2010., [...] TWh 2011., [...] TWh 2012., [...] TWh 2013., [...] TWh 2014. i [...] TWh 2015. Vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 10. svibnja 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 3. svibnja 2017.

⁽³⁾ Vidjeti Provedbenu odluku (EU) 2016/1674.

⁽⁴⁾ Na burzi društva PXE trguje se samo financijskim proizvodima, odnosno bez mogućnosti fizičke isporuke.

⁽⁵⁾ [...] TWh 2016. u odnosu na [...] TWh 2008. – vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 10. svibnja 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 3. svibnja 2017., tablica 5., str. 4.

⁽⁶⁾ Otprilike 2,6 TWh prema Godišnjem izvješću robne burze Kladno za 2015. (dostupno na internetu na češkom jeziku na poveznici: <https://www.cmkbk.cz/zpravy/vz2015/#6/z>, str. 6.).

⁽⁷⁾ Otprilike [...] TWh. Vidjeti tablicu 5. na stranici 4. odgovora podnositelja zahtjeva od 10. svibnja 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. travnja 2017.

⁽⁸⁾ Podnositelj zahtjeva nije dostavio podatke o količinama električne energije isporučene na temelju sporazuma o suradnji ili izravne bilateralne prodaje (bez posrednika) tvrdeći da mu takvi podatci nisu poznati. Prethodnim izračunima nisu obuhvaćeni podatci OTC platformi.

⁽⁹⁾ Vidjeti stranicu 10. (odgovor na pitanje 9.) odgovora podnositelja zahtjeva od 16. veljače 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 31. siječnja 2017.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti nekoliko izvješća i studija o kružnim protocima u regiji koje je objavio češki operator prijenosnog sustava Ceps, a.s. (www.ceps.cz).

⁽¹¹⁾ Vidjeti i Godišnje izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016.

⁽¹²⁾ Vidjeti odgovor podnositelja zahtjeva od 1. kolovoza 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 28. lipnja 2017. i priloge tom odgovoru.

⁽¹³⁾ Komercijalni kapacitet na češko-njemačkoj granici (smjer iz Njemačke prema Češkoj) dostupan na tržištu za usluge trgovanja dan unaprijed smanjio se sa [...] MWh, koliko je iznosio 2014., na [...] MWh, koliko je iznosio 2016. (brojke su obrađene na temelju Priloga 8. odgovoru podnositelja zahtjeva od 1. kolovoza 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 28. lipnja 2017.).

⁽¹⁴⁾ Vidjeti izvješće ACER-a o tržištima električne energije i plina za 2016. (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Market%20Monitoring%20Report%202016%20-%20ELECTRICITY.pdf).

⁽¹⁵⁾ Vidjeti str. 10. (odgovor na pitanje 9.) odgovora podnositelja zahtjeva od 16. veljače 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 31. siječnja 2017.

Tržišno natjecanje cijenama i reguliranje cijena

- (71) Cijena za opskrbu električnom energijom krajnjih kupaca sastoji se od dvije glavne komponente ⁽¹⁾: prva komponenta, čiji je udio u ukupnoj konačnoj cijeni 45 %, uključuje fiksne troškove za distribuciju električne energije, pomoćne usluge, naknade za upotrebu sustava itd.; druga komponenta, čiji je udio u ukupnoj konačnoj cijeni 37 %, komponenta je električne energije koja uključuje maržu za maloprodajnu opskrbu ⁽²⁾. Ta druga komponenta nije regulirana ⁽³⁾.
- (72) Kad je riječ o cijenama električne energije koja se isporučuje krajnjim kupcima, razina cijene s uključenim porezima niža je od prosjeka 28 država članica EU-a i za velike i za male kupce, a niža je od tog prosjeka i kad se isključe porezi ⁽⁴⁾. Podnositelj zahtjeva napominje da su te cijene u razdoblju 2007.–2015. redovito bile niže od odgovarajućih cijena u Njemačkoj.
- (73) Konkretno, kad je riječ o velikim industrijskim kupcima ⁽⁵⁾, podnositelj zahtjeva napominje da se češka energetska komponenta smanjila za više od 40 % u razdoblju između druge polovine 2012. i druge polovine 2015. kada je bila za 24 % manja (0,0300–0,0400 EUR po kWh) od njemačke energetske komponente (0,0400–0,0500 EUR po kWh). Kad je riječ o kućanstvima ⁽⁶⁾, podnositelj zahtjeva napominje da se nakon druge polovine 2009. češka energetska komponenta stalno smanjivala te je u drugoj polovini 2015. iznosila gotovo 0,0400 EUR po kWh, što znači da je bila 49 % manja od njemačke energetske komponente (0,0700–0,0800 EUR po kWh) ⁽⁷⁾.
- (74) Podnositelj zahtjeva iz tih brojki koje se temelje na podatcima Eurostata zaključuje da je „stupanj tržišnog natjecanja veći na češkom nego na njemačkom tržištu koje je izravno izloženo tržišnom natjecanju kako je navedeno u Komisijinoj nedavnoj odluci o izuzimanju maloprodajne opskrbe u Njemačkoj” ⁽⁸⁾. Međutim, takvo se stajalište ne potkrepljuje dokazima, a posebno se to odnosi na usporedbu cijena na češkom i njemačkom tržištu. U ekonomskoj se teoriji sugerira da bi u određenim uvjetima (npr. razine graničnih troškova i elastičnost potražnje) na tržištima visoke koncentracije cijene mogle biti niže nego na tržištima manje koncentracije ⁽⁹⁾. Još je značajnije da usporedba cijena ovisi o odabiru jedinice. Zapravo, njemačke su cijene posljednjih godina bile veće od čeških u apsolutnom smislu, no niže ako se promatra standard kupovne moći (SKP) te su prema tome češke cijene 2015. bile više ⁽¹⁰⁾.
- (75) Osim toga, posebno kad je riječ o cijenama za kućanstva, Agencija za suradnju energetskih regulatornih tijela (ACER) na temelju informacija dobivenih od nacionalnih regulatornih tijela napominje da „mogu postojati nepravilnosti u podatcima koji se odnose na cijene električne energije za kućanstva. Stoga bi te rezultate trebalo oprezno tumačiti.” ⁽¹¹⁾

MALOPRODAJNA OPSKRBA PRIRODNIM PLINOM**Broj sudionika na tržištu, tržišni udjeli najvećih sudionika**

- (76) Najnovije brojke Regulatornog ureda za energiju pokazuju da je 2016. u Češkoj poslovalo 98 aktivnih trgovaca koji su kupce opskrbljivali plinom ⁽¹²⁾. Ukupni je trošak ⁽¹³⁾ ulaska na tržište maloprodajne opskrbe plinom nizak i ne čini se da je taj trošak prepreka ulasku na tržište.

⁽¹⁾ Porezi čine 18 % cijene.

⁽²⁾ Vidjeti Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., dijagram 8., str. 20.

⁽³⁾ Jedina iznimka od tog pravila cijena je električne energije kojom opskrbljuje opskrbljivač zadnjeg izbora i koja je u Češkoj granična.

⁽⁴⁾ Vidjeti <http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/database>

⁽⁵⁾ Za potrebe izračuna te cijene podnositelj zahtjeva definira velike industrijske kupce kao kupce čija je potrošnja između 2 000 i 20 000 MWh.

⁽⁶⁾ Za potrebe izračuna te cijene podnositelj zahtjeva definira kupce iz kategorije kućanstva kao kupce čija je potrošnja između 2 500 i 5 000 kWh.

⁽⁷⁾ Vidjeti izvješće društva CRA, str. 41. i str. 42.

⁽⁸⁾ Odjeljak 5.2. zahtjeva, str. 37., zadnji stavak.

⁽⁹⁾ Na primjer, kada se promatra oligopolistično tržište organizirano u skladu s Cournotovim modelom tržišnog natjecanja, može se vidjeti da je skupni Lernerov indeks tržišne snage (postotak cijene koji se ne upotrebljava za pokriće graničnih troškova, poznat i kao dodatak) obrnuto povezan s elastičnošću potražnje te izravno povezan s Herfindahl-Hirschmanovim indeksom koncentracije (vidjeti, na primjer, poglavlje 4. u Vives, 1999., „Oligopoly Pricing: Old Ideas and New Tools”, MIT Press). To znači da bi, ako su ostale stvari jednake, na tržištima na kojima je veća koncentracija (veća elastičnost) dodatci bili veći (manji). Pod time se isto tako podrazumijeva da bi na tržištu visoke koncentracije A cijene mogle biti niže (a dodatak ipak veći) nego na drugom tržištu B koje je manje koncentrirano ako su, na primjer, granični troškovi na tržištu A dovoljno mali u odnosu na tržište B. Isti rezultat važi i ako se uzmu u obzir druge alternativne kombinacije relativnih graničnih troškova i elastičnosti potražnje na tržištu A i B, uključujući kombinacije koje su slične stvarnim obilježjima češkog i njemačkog tržišta. Stoga ti protuprimjeri ukazuju na to da jednostavnom usporedbom utvrđenih cijena možda neće biti moguće nedvosmisleno zaključiti na kojem je tržištu natjecanje veće ako se ne uzmu u obzir drugi čimbenici.

⁽¹⁰⁾ Komisijin izračun na temelju podataka Eurostata (ref. tablice: nrg_pc_204 i nrg_pc_205).

⁽¹¹⁾ Vidjeti izvješće ACER-a za 2015. o praćenju tržišta – maloprodajna tržišta električne energije i plina – str. 44., bilješka 107. https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Market%20Monitoring%20Report%202015%20-%20ELECTRICITY%20AND%20GAS%20RETAIL%20MARKETS.pdf

⁽¹²⁾ Vidjeti Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., str. 42.

⁽¹³⁾ Ukupni troškovi sastoje se od troškova povezanih s troškom dobivanja dozvola i operativnim troškovima (marketing, troškovi službe za korisnike itd.).

- (77) Komisija je u prethodnim odlukama ⁽¹⁾ smatrala da je u slučaju tržišta maloprodajne opskrbe plinom zajednički tržišni udio tri najveća poduzeća jedan od relevantnih pokazatelja na temelju kojeg se može ocijeniti tržišna koncentracija i opća situacija tržišnog natjecanja. Budući da svi sudionici na tržištu ne podliježu pravilima o javnoj nabavi, analiza je usmjerena uglavnom na tržišni položaj i tržišna ograničenja za pojedinačne sudionike na tržištu koji podliježu tim pravilima, a to su, u biti, društva ČEZ Prodej i PP. Međutim, kadgod je bitno shvatiti tržišni kontekst u okviru kojeg ČEZ Prodej i PP posluju, ostali tržišni operatori uključuju se u analizu (vidjeti i uvodnu izjavu 20.). Isto se tako mogu relevantnima smatrati i ostale mjere koncentracije.
- (78) U skladu s najnovijim brojkama ⁽²⁾, najveći je opskrbljivač plinom u smislu količine koja se isporučuje kupcima društvo RWE (sada Innogy Energie, s.r.o.) koje ima gotovo [...] % tržišnog udjela, a slijede ga društva PP i E.ON koja imaju tržišni udio od [...] %. Društvo ČEZ Prodej isto je tako aktivno na tom tržištu i ima tržišni udio od [...] % ⁽³⁾.

Maloprodajna opskrba prirodnim plinom velikih kupaca

- (79) U skladu s brojkama za 2016. koje je dostavio podnositelj zahtjeva, društvo RWE najveći je opskrbljivač velikih kupaca s tržišnim udjelom od [...] %, a slijede ga društvo ČEZ Prodej s tržišnim udjelom od [...] % te društvo E.ON s tržišnim udjelom od [...] %. Komisija napominje da se u smislu članka 4. Direktive 2014/25/EU samo društva PP i ČEZ Prodej smatraju naručiteljima te stoga podliježu pravilima o javnoj nabavi.
- (80) Zajednički tržišni udio triju najvećih trgovaca na malo koji opskrbljuju velike kupce na češkom tržištu plina iznosi 51 %. HHI izračunan za to tržište je 1 341 ⁽⁴⁾.

Maloprodajna opskrba plinom malih kupaca

- (81) U skladu s brojkama za 2016. koje je dostavio podnositelj zahtjeva, tri su najveća opskrbljivača malih kupaca društvo RWE s tržišnim udjelom od [...] %, zatim društvo PP s tržišnim udjelom od [...] % te društvo E.ON s tržišnim udjelom od [...] % ⁽⁵⁾. Društvo ČEZ Prodej (četvrti po redu najveći opskrbljivač) isto je tako aktivno na tom tržištu i ima tržišni udio od [...] %. Komisija napominje da se u smislu članka 4. Direktive 2014/25/EU samo društva PP i ČEZ Prodej smatraju naručiteljima te stoga podliježu pravilima o javnoj nabavi.
- (82) Zajednički tržišni udio triju najvećih trgovaca na malo koji opskrbljuju male kupce na češkom tržištu plina iznosi 69 % ⁽⁶⁾. HHI izračunan za to tržište je 2 024 ⁽⁷⁾.

Stope promjene u opskrbi među krajnjim potrošačima

Maloprodajna opskrba prirodnim plinom velikih kupaca

- (83) Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016. sadržava informacije o promjeni opskrbljivača zasebno za svaku od četiri kategorije kupaca ⁽⁸⁾: „veliki potrošač“, „srednji potrošač“, „mali potrošač“ i „kućanstva“.
- (84) Prve dvije kategorije („veliki potrošač“ i „srednji potrošač“) uglavnom se mogu uvrstiti u kategoriju „veliki kupci“ kako je definirana za potrebe ove Odluke. Stopa promjene u opskrbi među kupcima kategorije velikih potrošača 2016. iznosila je 38 %, dok je ta stopa među kupcima kategorije srednjih potrošača iznosila 29 %. Razine promjene u opskrbi za te dvije kategorije posljednjih su pet godina bile isto tako visoke.

Maloprodajna opskrba prirodnim plinom malih kupaca

- (85) Posljednje dvije kategorije („mali potrošač“ i „kućanstva“) uglavnom se mogu uvrstiti u kategoriju „komercijalni kupci i kućanstva“ kako je definirana za potrebe ove Odluke.

⁽¹⁾ Provedbena odluka (EU) 2016/1674, navedeni su uvodna izjava 37. i odluke.

⁽²⁾ Vidjeti Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., str. 43.

⁽³⁾ Tržišni udjeli navedeni u ovoj uvodnoj izjavi odnose se na svjetsku maloprodajnu opskrbu plinom (velikih i malih kupaca).

⁽⁴⁾ Indeks je izračunan na temelju tablice 1. na stranici 16. odgovora podnositelja zahtjeva od 12. travnja 2018. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. prosinca 2017.

⁽⁵⁾ Vidjeti zahtjev, str. 70.

⁽⁶⁾ Vidjeti zahtjev, str. 68.

⁽⁷⁾ Indeks je izračunan na temelju tablice 2. na stranici 16. odgovora podnositelja zahtjeva od 12. travnja 2018. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. prosinca 2017.

⁽⁸⁾ Vidjeti Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., tablica 9., str. 43.

- (86) Stopa promjene u opskrbi među kupcima kategorije „mali potrošač“ 2016. iznosila je 14 %, dok je ta stopa među kupcima kategorije „kućanstva“ iznosila 6,6 %. Razine promjene u opskrbi među kupcima kategorije „mali potrošač“ bile su tijekom razdoblja 2011.–2016. više od 10 %. Razine promjene u opskrbi među kupcima kategorije „kućanstva“ počele su se smanjivati 2011. (otprilike tada je stopa promjene u opskrbi bila 13 % ⁽¹⁾), međutim, 2016. ta se stopa povećala.

Pristup veleprodajnom plinu ⁽²⁾

- (87) Subjekti koji trguju na veleprodajnom tržištu plina mogu plin kupovati na temelju dugoročnih ugovora, na robnim burzama ili od drugih trgovaca. Dugoročni ugovori s ruskim i norveškim proizvođačima plina vjerojatno i dalje imaju najznačajniji utjecaj na oblikovanje veleprodajnih cijena. Dugoročni ugovori u pravilu se sklapaju na vrlo dugo razdoblje u trajanju do 30 godina. Prethodno, u tim su ugovorima napravljene određene izmjene formule za izračun cijene plina, no nije se odustalo od samih ugovora ⁽³⁾. U skladu s brojkama Eurostata 2016. ukupno je 36 subjekata uvezilo plin u Češku ⁽⁴⁾.
- (88) Regulatorni ured za energiju tvrdi da vlasnik isključive dozvole za obavljanje djelatnosti tržišnog operatora u Češkoj, društvo OTE, a.s., od 2010. organizira promptno tržište plina. Izmjenom pravila o tržištu plina ukinuto je tržište za usluge trgovanja plinom dan unaprijed koje je organizirao tržišni operator. S druge strane, uspostavljena je platforma za unutarodnevno tržište plina. Regulatorni ured za energiju tvrdi da je to tržište 2016. i dalje bilo vrlo privlačno sudionicima na tržištu plina ⁽⁵⁾.
- (89) Najveći udio veleprodajnog trgovanja odvija se izvan burzovnih platformi i u obliku bilateralnog trgovanja izvan mjesta izvršenja („OTC“). Prednost je OTC trgovanja što se može obavljati fleksibilno, a to konkretno znači da se ne mora pribjeći ograničenom skupu ugovora. Značajnu ulogu u OTC trgovanju ima posredovanje preko brokerskih platformi. OTC trgovanje znatno se počelo povećavati od 2012. Trgovačke transakcije prirodnog plina ugovorene na brokerskim platformama s Češkom kao opskrbnim područjem 2016. iznosile su ukupno 88 TWh (93 TWh uključujući količine kojima se trgovalo na burzovnim platformama). Obujam terminskih ugovora porastao je sa 0,7 TWh, koliko je iznosio 2014., na 3 TWh 2015.
- (90) Godišnja potrošnja plina u Češkoj 2016. iznosila je ukupno 88 TWh. Potrošnja je u odnosu na 2015. porasla za 8,5 %. Omjer obujma veleprodajnog trgovanja i potrošnje je > 1 ⁽⁶⁾.
- (91) S obzirom na čimbenike ispitane u uvodnim izjavama od 87. do 90., Komisija u ovom slučaju smatra da je likvidnost češkog veleprodajnog tržišta dovoljna da se trgovcima na malo omogući pristup veleprodajnom plinu pod uvjetima tržišnog natjecanja koji je moguće ostvariti na veleprodajnim tržištima ili uvozom. Likvidnost češkog veleprodajnog tržišta nije čimbenik koji onemogućuje da maloprodajna opskrba plinom podliježe izravnoj izloženosti tržišnom natjecanju.

Tržišno natjecanje cijenama i reguliranje cijena

- (92) Cijena za opskrbu krajnjih kupaca plinom, bez poreza, ima dvije glavne komponente ⁽⁷⁾. Prva komponenta, čiji je udio u cijeni 22 %, sadržava regulirane dijelove (prijenos, distribucija itd.). Druga komponenta, čiji je udio u cijeni 78 %, cijena je samog proizvoda koja uključuje maržu za maloprodajnu opskrbu. Druga komponenta nije regulirana ⁽⁸⁾.

Maloprodajna opskrba prirodnim plinom velikih kupaca

- (93) Kad je riječ o velikim kupcima, razina cijene s uključenim porezima niža je od prosjeka 28 država članica EU-a, a niža je od tog prosjeka i ako se isključe porezi ⁽⁹⁾.

Maloprodajna opskrba prirodnim plinom malih kupaca

- (94) Kad je riječ o malim kupcima, razina cijene s uključenim porezima niža je od prosjeka 28 država članica EU-a, a niža je od tog prosjeka i ako se isključe porezi ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Vidjeti zahtjev, str. 73.

⁽²⁾ Osim što prodaje plin na veliko i uvozi ga, Češka je 2017. proizvela 1 TWh plina.

⁽³⁾ Vidjeti Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., str. 39.

⁽⁴⁾ Vidjeti statističke podatke na poveznici http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Number_of_entities_bringing_natural_gas_into_the_country-T1.png

⁽⁵⁾ Vidjeti Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., str. 39.

⁽⁶⁾ Od 93 TWh obujma plina kojim se trgovalo na veleprodajnoj razini 2016. potrošeno je 88 TWh plina.

⁽⁷⁾ Vidjeti Nacionalno izvješće Regulatornog ureda za energiju za 2016., str. 32.

⁽⁸⁾ Jedina iznimka od tog pravila cijena je plina kojim opskrbljuje opskrbljivač zadnjeg izbora i koja u skladu sa zahtjevom (stavak 3., str. 76.) u Češkoj zasad nije primijenjena.

⁽⁹⁾ Na temelju podataka na poveznici <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

4. ZAKLJUČCI

4.1. ELEKTRIČNA ENERGIJA

- (95) Tržišno natjecanje na češkim maloprodajnim tržištima električne energije u strukturnom je smislu ograničeno činjenicom da trgovci na malo (osim društva ČEZ Prodej) nemaju dovoljan vlastiti proizvodni kapacitet ni pristup značajno likvidnim veleprodajnim tržištima u Češkoj ili u inozemstvu preko uvoza. Zato se ti trgovci na malo ne mogu ravnopravno natjecati s društvom ČEZ Prodej koje je vertikalno integrirano s najvećim lokalnim distribucijskim društvom i najvećim proizvođačem električne energije.

MALOPRODAJNA OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM VELIKIH KUPACA

- (96) Zajednički tržišni udio tri najveća društva za maloprodajnu opskrbu velikih kupaca prilično je velik (60 %), a najveći sudionik na tržištu (ČEZ Prodej) ima tržišni udio od [...] %. Drugi i treći najveći sudionik na tržištu, odnosno društvo E.ON koje ima tržišni udio od [...] % i društvo PRE koje ima tržišni udio od [...] %, ne podliježu pravilima Unije o javnoj nabavi. Unatoč tome što im tržišni udjeli nisu zanemarivi, ta društva mogu vršiti samo ograničeni konkurentski pritisak na društvo ČEZ Prodej. Pristup veleprodajnoj električnoj energiji nije dovoljno dobar: grupa ČEZ nesumnjivo je najveći proizvođač električne energije u Češkoj, a kapaciteti međusobnog povezivanja mreža električne energije ograničeni su pa stoga likvidnost veleprodajnog tržišta električne energije ovisi o ponašanju grupe ČEZ. Zbog te je situacije ograničena njihova mogućnost nabave električne energije i u slučaju zadovoljavanja potreba za pokriće baznog opterećenja i nabave ostalih proizvoda pod uvjetima tržišnog natjecanja, a time se pak u strukturnom smislu ograničava mogućnost njihova tržišnog natjecanja s društvom ČEZ Prodej. Zbog istih razloga manji konkurenti imaju ograničenu sposobnost tržišnog natjecanja s tri najveća opskrbljivača.
- (97) Tržišni položaj društava ČEZ Prodej, E.ON i PRE učvršćen je obilježjima snažnih regionalnih elemenata tog tržišta i nehomogenim uvjetima tržišnog natjecanja na tri distribucijska područja što konkurentima otežava da ugroze tržišni položaj tih operatora na njihovim distribucijskim područjima. Naposljetku, stupanj promjene u opskrbi među kupcima, premda veći nego u kategoriji malih kupaca, posljednjih se godina smanjuje.
- (98) S obzirom na prethodno ispitane čimbenike trebalo bi smatrati da uvjet izravne izloženosti tržišnom natjecanju utvrđen u članku 34. stavku 1. Direktive 2014/25/EU nije ispunjen kad je riječ o maloprodajnoj opskrbi električnom energijom velikih kupaca na državnom području Češke.

MALOPRODAJNA OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM MALIH KUPACA

- (99) Zajednički tržišni udio triju najvećih društava za maloprodajnu opskrbu malih kupaca velik je (74 %), a najveći sudionik na tržištu (ČEZ Prodej) ima tržišni udio od [...] %. Drugi i treći najveći sudionik na tržištu, odnosno društva E.ON i PRE, od kojih svaki ima tržišni udio od [...] % i udio od [...] %⁽¹⁾, ne podliježu pravilima Unije o javnoj nabavi. Unatoč tome što im tržišni udjeli nisu zanemarivi, ta društva mogu vršiti samo ograničeni konkurentski pritisak na društvo ČEZ Prodej. Pristup veleprodajnoj električnoj energiji nije dovoljno dobar: grupa ČEZ nesumnjivo je najveći proizvođač električne energije u Češkoj, a kapaciteti međusobnog povezivanja mreža električne energije ograničeni su pa stoga likvidnost veleprodajnog tržišta električne energije ovisi o ponašanju grupe ČEZ. Zbog te je situacije ograničena njihova mogućnost nabave električne energije i u slučaju zadovoljavanja potreba za pokriće baznog opterećenja i nabave ostalih proizvoda pod uvjetima tržišnog natjecanja, a time se pak u strukturnom smislu ograničava mogućnost njihova tržišnog natjecanja s društvom ČEZ Prodej. Zbog istih razloga manji konkurenti imaju ograničenu sposobnost tržišnog natjecanja s tri najveća opskrbljivača.
- (100) Tržišni položaj društava ČEZ Prodej, E.ON i PRE učvršćen je snažnim regionalnim obilježjima tog tržišta i nehomogenim uvjetima tržišnog natjecanja na tri distribucijska područja što konkurentima otežava da ugroze tržišni položaj tih operatora na njihovom distribucijskom području. Naposljetku, stupanj promjene u opskrbi među kupcima prilično je nizak pa niske maloprodajne cijene, zbog prethodnih razloga, nisu pokazatelj izravne izloženosti tržišnom natjecanju.
- (101) S obzirom na prethodno ispitane čimbenike, trebalo bi smatrati da uvjet izravne izloženosti tržišnom natjecanju utvrđen u članku 34. stavku 1. Direktive 2014/25/EU nije ispunjen kad je riječ o maloprodajnoj opskrbi električnom energijom malih kupaca na državnom području Češke.

⁽¹⁾ Kad je riječ o malim kupcima vidjeti tablicu 10. odgovora podnositelja zahtjeva od 10. svibnja 2017. na zahtjev Komisije za dostavu informacija od 21. travnja 2017.

4.2. PLIN

MALOPRODAJNA OPSKRBA PRIRODNIM PLINOM VELIKIH KUPACA

- (102) Kad je riječ o maloprodajnoj opskrbi plinom velikih kupaca u Češkoj opis situacije može se sažeti na sljedeći način: velik je broj opskrbljivača aktivnih na nacionalnoj razini; zajednički tržišni udio triju najvećih društava za maloprodajnu opskrbu nije vrlo velik (51 %); prvi i treći sudionik na tržištu ne podliježu pravilima Unije o javnoj nabavi; dojam je da je stupanj promjene u opskrbi zadovoljavajući, nema kontrole cijena za krajnjeg korisnika i ne čini se da je likvidnost veleprodajnog tržišta prepreka u tome da maloprodajna opskrba plinom bude izravno izložena tržišnom natjecanju.
- (103) S obzirom na prethodno ispitane čimbenike, trebalo bi smatrati da je uvjet izravne izloženosti tržišnom natjecanju utvrđen u članku 34. stavku 1. Direktive 2014/25/EU ispunjen kad je riječ o maloprodajnoj opskrbi plinom velikih kupaca na državnom području Češke.

MALOPRODAJNA OPSKRBA PRIRODNIM PLINOM MALIH KUPACA

- (104) Kad je riječ o maloprodajnoj opskrbi plinom malih kupaca u Češkoj, opis situacije može se sažeti na sljedeći način: velik je broj opskrbljivača aktivnih na nacionalnoj razini; zajednički tržišni udio triju najvećih društava za maloprodajnu opskrbu prilično je velik (69 %), međutim, prvi i treći sudionik na tržištu ne podliježu pravilima Unije o javnoj nabavi; dojam je da je stupanj promjene u opskrbi zadovoljavajući; nema kontrole cijena za krajnjeg korisnika i ne čini se da je likvidnost veleprodajnog tržišta prepreka u tome da maloprodajna opskrba plinom bude izravno izložena tržišnom natjecanju.
- (105) S obzirom na prethodno ispitane čimbenike, trebalo bi smatrati da je uvjet izravne izloženosti tržišnom natjecanju utvrđen u članku 34. stavku 1. Direktive 2014/25/EU ispunjen kad je riječ o maloprodajnoj opskrbi plinom malih kupaca na državnom području Češke.

4.3. ZAKLJUČAK

- (106) Ova se Odluka temelji na pravnom i činjeničnom stanju od studenoga 2016. do travnja 2018. kako proizlazi iz informacija koje je dostavio podnositelj zahtjeva te nacionalnih izvješća Regulatornog ureda za energiju. Može se revidirati ako zbog bitnih promjena pravnog ili činjeničnog stanja uvjeti za primjenjivost članka 34. Direktive 2014/25/EU više nisu ispunjeni.
- (107) S obzirom na to da bi usluge koje su povezane s maloprodajnom opskrbom električnom energijom ⁽¹⁾ i dalje trebale podliježati Direktivi 2014/25/EU, napominje se da bi s ugovorima o javnoj nabavi kojima je obuhvaćeno više djelatnosti trebalo postupati u skladu s člankom 6. te direktive. To znači da je, ako naručitelj sudjeluje u „mješovitoj” javnoj nabavi, odnosno javnoj nabavi namijenjenoj za podršku obavljanja djelatnosti izuzetih od primjene Direktive 2014/25/EU i djelatnosti koje nisu izuzete od nje, potrebno uzeti u obzir djelatnosti za koje je ugovor prvenstveno namijenjen. U slučaju takve mješovite javne nabave, kojoj je svrha prvenstveno održavanje djelatnosti koje nisu izuzete, primjenjuju se odredbe Direktive 2014/25/EU. Ako je objektivno nemoguće utvrditi kojoj je djelatnosti ugovor prvenstveno namijenjen, ugovor se dodjeljuje u skladu s pravilima navedenima u članku 6. stavku 3. Direktive 2014/25/EU.
- (108) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem Savjetodavnog odbora za ugovore o javnoj nabavi,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Direktiva 2014/25/EU ne primjenjuje se na ugovore koje dodjeljuju naručitelji i kojima je namjena omogućavanje obavljanja sljedećih djelatnosti na državnom području Češke:

- (a) maloprodajna opskrba prirodnim plinom velikih kupaca;
- (b) maloprodajna opskrba prirodnim plinom malih kupaca.

⁽¹⁾ Maloprodajna opskrba električnom energijom velikih i malih kupaca.

Članak 2.

Direktiva 2014/25/EU i dalje se primjenjuje na ugovore koje dodjeljuju naručitelji i kojima je namjena omogućavanje obavljanja sljedećih djelatnosti na državnom području Češke:

- (a) maloprodajna opskrba električnom energijom velikih kupaca;
- (b) maloprodajna opskrba električnom energijom malih kupaca.

Članak 3.

Ova je Odluka upućena Češkoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 5. srpnja 2018.

Za Komisiju
Elżbieta BIENKOWSKA
Članica Komisije
